

Heizijdebij *Colletes succinctus*, het gebruik van Asteraceae als pollenbron in Nederland

Jens Bokelaar

Inleiding

Op 30 september 2018 was ik in de Klompenwaard. Bij een mooi steilwandje (Fig. 1) ben ik gaan kijken of ik wat bijen kon vinden. En zie daar, er vlogen nog wat bijtjes, waaronder een paar *Colletes* vrouwtjes. Eén van deze bijtjes heb ik verzameld en thuis gedetermineerd. Het bleek hierbij om de heizijdebij *Colletes succinctus* te gaan (Fig. 2).

Pollen

Figuur 1. Vindplaats *Colletes succinctus* in de Klompenwaard. Foto Jens Bokelaar.

Het vreemde hiervan is dat Peeters et al. (2012) vermelden dat in Nederland deze bij enkel pollen verzamelt uit de familie van de heide (citaat onjuist, opm. T.P.). Ook in de determinatietabel: Nederlandse bijen op naam brengen. Deel 1 (Nieuwenhuijsen & Peeters 2016) wordt enkel struikhei vermeld als pollenbron. Echter staan er in de uiterwaarden van de rivieren geen heideplanten. Gelukkig had het vrouwtje dat ik had verzameld een hele lading pollen bij zich en kon ik hier een preparaat van maken. Het bleek dat bijna alle pollen die dit exemplaar verzameld had uit de composietenfamilie kwamen (Fig. 3).

In het onderzoek van Kuhlmann et al (2007) wordt vermeld dat er enkele populaties in Groot-Brittannië alleen op composieten vliegen. Hier wordt ook vermeld dat deze populaties hoofdzakelijk gele

Figuur 2. Vrouwtje van *Colletes succinctus*. Foto Jens Bokelaar.

composieten gebruiken met als favoriet jacobskruiskruid. In Kuhlmann & Muller (2008) staat dat 7.6 % van de pollen verzameld door *C. succinctus* van de *Asteraceae* afkomstig is, dat 88.6% van de pollen ladingen enkel heidepollen bevatte en in 9,1% van de pollen ladingen geen heidepollen zaten. In dit artikel wordt gesuggereerd dat de gemeenschappelijke voorouder van de bijen uit de *succinctus*-groep een composietenspecialist was. In Nederland behoren tot

Figuur 3. Pollen van composieten uit de scopula van van *Colletes succinctus*. Foto Jens Bokelaar.

deze groep *Colletes succinctus*, *C. bederae* en *C. balophilus*. Hierdoor kunnen alle of bijna alle bijen uit deze groep gebruik maken van de pollen van composieten. Naast dat composieten als pollenbron gebruikt worden, zijn er ook waarnemingen waarbij klimop als pollenbron genoemd wordt. En een enkele keer ook een gemengd pollenmonster van een bij met pollen van schermbloemen met composieten pollen Peeters et al. (2012).

Literatuur

Peeters, T.M.J., H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I.P. Raemakers, W.R.B. Heitmans, C. van Achterberg, M. Kwak, A.J. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemer 2012. De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.). - Natuur van Nederland 11, Naturalis Biodiversity Center & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden, 544 p..

Nieuwenhuijsen, H. & T, Peeters 2016. Nederlandse bijen op naam brengen / Deel 1. - Stichting jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland, 171 p.

Müller, A & M.Kuhlmann, 2008, Pollen hosts of western palaeartic bees of the genus *Colletes* (Hymenoptera: Colletidae): The Asteraceae paradox. - Biological Journal of the Linnean Society 95(4): 719 – 733.

Kuhlmann, M., G. Else, A. Dawson & D.L.J. Quicke, 2007. Molecular, biogeographical and phenological evidence for

the existence of three western European sibling species in the *Colletes succinctus* group (Hymenoptera: Apidae). - Organisms, Diversity & Evolution 7 (2): 155-165.

Summary

In 2018 in the Klompenwaard a female of the *Colletes succinctus* was caught collecting pollen from Asteraceae.